

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Quam culpam committant, quámque obligationem contrahant, & quibus
pœnis subiiciantur cooperantes ad fugam, & apostasiam. punct. 18.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

& apostatas inest prælati quoties præsumit eos esse inueniendos, cessat quoties nulla adest spes, ac proinde illa diligentia de annali inquisitione, que in cap. ult. de Regularibus, præscribitur non est in vltimo teste Suarez lib. 3. cap. 2. num. 17. Sanchez lib. 6. summ. cap. 9. n. 18. Layman lib. 4. cap. 13. tit. 5. n. 7. Prælati, quibus dicta obligatio competit sunt prælati ordinis, quia ipsi fugitiuus est personaliter subiectus. Episcopi vero tenentur si eorum auxilium à prælati regularibus requiratur. Item si fugitiui in sua diocesi scandalosè procedant. Denique si in eorum captura prælati regulares negligentes fuerint: sic Lud. de Mirand. l. 1. man. prælat. q. 51. art. 3. Layman li. 4. summ. tract. 5. c. 13. n. 7.

2. Quoad obligationem vero, qua monasterium teneri potest soluendi expensas factas à religioso tempore fugæ. Breuiter respondeo, teneri soluere; quia factæ sunt pro illius in monasterium reductione; & in monasterij vtilitatem fuerunt factæ, sicuti teneri dominus expensas factas in reductione seruati ad suam potestatem soluere; & vtpote quæ in sui vtilitatem cedunt. Sanchez lib. 6. summ. cap. 9. n. 22. At expensas factas in fugitiui sustentationem extra calum reductionis nequaquam monasterium soluere tenentur. Quia factæ non sunt in sui vtilitatem: vtilis enim monasterio foret, si nullus ei alimenta ministraret, vt sic fame pressus ad monasterium rediret. Præterquam quod monasterium fungientem religiosum alere non tenetur: sicuti neque maritus uxorem, nec pater filium, cum iniquè eorum consortium fugiunt: & ita traduntur aliis relictis Sanchez dicto ca. 9. n. 21. Ipse vero fugitiuus, si postmodum habuerit aliqua bona sua liberæ dispositioni relicta tenetur ex illis satisfacere his qui sibi non gratis, sed spe solutionis alimenta subministrarunt: vt de se constat, & notat Sanchez supra.

PUNCTUM XVIII.

Quam culpam committant, quamque obligationem contrahant, & quibus pœnis subiciantur cooperantes ad fugam & apostasiam.

SUMMARIUM.

1. Dupliciter cooperari potes, scilicet, vel negatiuè. Explicatur modus cooperandi positiuè, & variis casibus distinguitur.
2. Explicatur modus cooperandi negatiuè.
3. Si vi, vel fraude apostasiam causas, quid facere tenearis.
4. Teneris omnia damna religioni ex tali exitu prouenientia reparare.
5. Si apostasie coopereris absque ulla vi, vel fraude nullam restituendi obligationem contrahis.
6. Opposita sententia probabilior est. Et satis contrariis.
7. Nulla sunt pœna aduersus cooperantes apostasie iure communi lata. Secus spectatis religionum privilegia.

7. **C**um fuga, & apostasia à religione grauissimum crimen sit, si ad illud cooperaris grauissimè delinquis, si enim particeps tanti criminis. Dupliciter autem cooperari potes, positiuè, vel negatiuè. Positiuè cooperaris primò persuadendo religioso exitum. Secundò consulendo. Tertio approbando. Quarto adiuvando. Quintò post exitum fugitiuum recipiendo, occultando, & defendendo. Quocumque ex his modis coopereris, certum est, te grauissimè peccare. Solum aduerto circa postremum modum cooperationis excusari te posse à cooperatione, si fugitiuum recipias, alas, occultes, & defendas non quia talis est: sed quia est amicus, vel consanguineus; vel ob aliam causam. Vt autem agnoscas quando vno, vel alio modo cooperaris, aduerte, an ex tua receptione, sustentatione, occultatione, vel defensione firmetur fugitiuus in apostasia, vel non: si enim firmatur iam cooperaris apostasie. Secus si inde nullam firmitatem, nullamque in peccato maiorem perseverantiam deducit. Hinc potes inferre ex sola domi receptione, & sustentatione fugitiui non satis colligi cooperationem: cum hac causa amicitie, consanguinitatis, gratitudinis, alteriusve honesti finis fieri possint, & ex alia parte sunt actiones nimis indifferentes, ne per se ad apostasie perseverantiam conducere. Secus esset si pecunias, equum, aliave, vt commodius fugeret, subministrares: quia ea subministratio apostasiam fouet Suarez tom. 4. de relig. tractat. 8. lib. 3. cap. 3. num. 2. Idem ex occultatione deducere potes, si enim fugitiuum occultes aliis à religione, ne ipse, eiusque religio detrimentum honoris pariantur, non est censenda cooperatio. Secus si religiosus sui ordinis, & maxime prælati occultatio fiat, ne ipsum absolutè capiant, & reducant. Dixi absolutè, nam si occultes, ne ea occasione capiatur, sperans postea eum esse reducendum cum minori dedecore, minorique pœna, non videris grauitè delinqueri; & Suarez dicto cap. 3. num. 2. finis. Eodem modo de defensione est dicendum: si enim defendas fugitiuum ab iniuriis, si nulla est apostasie cooperatio. Secus si defendas, ne capiatur à suo prælato, vel ab his, qui eius vices gerunt. Neque ab hac defensione violenta excusari potes ex intentione postea illum manifestandi: sicuti diximus de occultatione, quia non est tibi permittum vim inferre religioni vt religioso fugitiuo faueas, non enim faciendæ sunt mala, vt inde eueniant bona.

ne est dicendum: si enim defendas fugitiuum ab iniuriis, si nulla est apostasie cooperatio. Secus si defendas, ne capiatur à suo prælato, vel ab his, qui eius vices gerunt. Neque ab hac defensione violenta excusari potes ex intentione postea illum manifestandi: sicuti diximus de occultatione, quia non est tibi permittum vim inferre religioni vt religioso fugitiuo faueas, non enim faciendæ sunt mala, vt inde eueniant bona.

2. Negatiuè censeris apostasie cooperari, si cum posses impedire, non impedias. Ex duplici capite confurgere potest obligatio impediendi, ex iustitia, & ex charitate. Ex charitate quilibet fidelis obligatus est malum præcipuè spirituale sui proximi aduerrere quoties commodè, hoc est absque suo detrimento potest. Quod si non impediatur, charitati aduerratur. Ex iustitia autem tenetur malum sui proximi auerrere, quia ex officio quod habet, vel ex contractu in eo eam obligationem subiit. Quando igitur ex contractu, vel officio obligationem habes impediendi apostasiam, & non impedis, moraliter censeris illius esse cooperari, secus vero quado solù ex virtute charitatis, esto grauitè pecces nõ impediendo: sed ex communi sententia docet Suarez dicto tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 3. c. 3. n. 3. Hac de primo puncto quod culpam.

3. Quoad secundam de obligatione inde confurgente grauissimam est quæstio ad quam satisfactionem seu restitutionem tenentur, qui ad apostasiam cooperatus est. Sed hæc quæstio proprium sibi vendicat locum tractat, de restitut. ideoque ab ea me breuiter expediam latius ibi examinanda. Igitur si vi & fraude apostasiam causas, teneris in primis à vi, & fraude cessare, & apostatam liberum relinquere, vt ad religionem redeat. Non tamen teneris, nec potes per vim, vel fraudem eum ad monasterium reducere: quia ad hanc violentam reductionem indiges auctoritate publica: cum nemini particulari datum sit vim personæ liberæ inferre. Damna autem, quæ ex hac apostasia violenta, & fraudulenta religioso, & religioni proueniunt reparare teneris: quia sunt per iniuriam, iniustitiamque causata. Hæc tamen damna alia sunt spiritalia, alia temporalia: Spiritalia uoco, quæ sunt circa virtutes, & dona per apostasiam amissa, statimque religiosum, à quo apostata recessit. Temporalia sunt circa honores, & dignitates, aliaque lucra, & emolumenta, quibus religiosus, & religio ob apostasiam priuantur. Si de damnis spiritalibus sermo sit, & obligatio comparatione apostasie spectetur, sufficienter satisfacis, si vim fraudem tollas: quia iis sublati, liber est apostata ad ea recuperanda. Quod si ea recuperare nolit, non tibi, sed apostata illorum carentia tribuenda est. Dices, statum religiosum sæpè apostata non poterit, etsi velit recuperare; quia religio eum non vult admittere; quam ergo obligationem tu violentus, & fraudulenter cooperatos subibis? Respondeo seclusa obligatione temporalium damnorum, de qua statim, te obligatum esse pro viribus insistere, vt à religione recipiatur specialiter declarando non sua voluntate, sed tua vi, vel fraude monasterium reliquisse. Quod si hac declaratione facta & rogatione interposita, adhuc noluerit religio apostatam recipere, cessat tibi obligatio aliquid amplius faciendi: quia non est quid facias, nec tibi imputanda est ea apostata à religione exclusio, sed vel ipsi apostata, vel religioni. Si verò de damnis temporalibus loquamur, qualia sunt infamia, & dedecus ex apostasia prouenientia, debita ab apostata ea occasione contracta, carentia alimentorum, eo quod nollet religio eum admittere, sine dubio teneris hæc omnia quoad possis reparare, quia per iniuriam causa illorum omnium fuit.

4. Quod si obligatio religionis spectetur, cui grauem iniuriam inculisti, religiosum à suo gremio, & potestate, vi, vel fraude extrahendo: non est dubium, te obligatum esse omnia religioni ex tali exitu prouenientia reparare: quia per iniuriam causata sunt; unde teneris restituere lucrum; quod ex industria religioso, vel ex lectione cathedræ religioni proueniret, si vi vel fraude extractus non esset. Quod intelligendum est de omni lucro prouenturo, tempore, quo durat vis, vel fraus: quia toto eo tempore iniuriam religioni inferis, eam lucro inique, & iniuste priuando. Habet enim religio ius ad illud lucrum supposita religioso voluntate legendi, & laborandi, quam habere religiosus præsumitur, dum in religione perseverat. Si ergo tu eum iniuste à religione extrahis, hanc voluntatem iniuste religioni tollis, & consequenter iniuste tollis lucrum ex ea voluntate prouenturum; teneris ergo reparare. Verum si vi, & fraude religioso facta cesses, liberumque illum relinquis ad reditum, ipsa vero religio nolit eum recipere: tamen tu declares non tam voluntate religioso, quam tua vi, & fraude religionem reliquisse, nullam restituendi religioni obligationem habes: quia ipsa restitutionem non admittit. Si autem ipse religiosus nolit ad religionem redire, religioque ipsa parata sit illum recipere, alicui videbitur te obligatum esse restituere omnia lucra religioni prouentura, si religiosus in ea perseveraret: quia per iniustitiam videntur cessare. At vetius censeo te nulla huius restitutionis

tionis obligatione teneri: eo quod religio ad huiusmodi iura non habet ius iustitiæ habeat, nisi supposita religioſi voluntate, quam voluntatem ipse religioſus liberè denegat, nec tu illius perſeuerantis denegationis es cauſa, eſto à principio fueris.

5. Ceterum ſi apoſtaſia coopereris abſque vlla vi, vel fraude religioſo facta, nullam reſtituendi obligationem contrahis religioſo: quia ſcienti, & volenti non fit iniuria. Religioni autem cenſet Suarez tom. 4. de relig. lib. 3. cap. 3. num. 14. & ſeqq. nullam etiam eſſe reſtituendi obligationem. Nam hæc reſtitutio eſſe poteſt vel de perſona religioſi, vel de lucris occasione religioſi religioni prouentibus. A reſtitutione perſonæ religioſi excuſaris ob impotentiam: hæc enim reſtitutio ſolum fieri poteſt ab ipſomet religioſo liberè ad religionem redeunte. A lucris vero occasione religioſi prouentibus reſtituendis excuſaris: eo quod ad illa non habebat religioſus ius iustitiæ, niſi ſuppoſita voluntate religioſi, quam tamen ipſe religioſus liberè denegat nullam tu illi vim inferendo. Quod ſi dicas, religioſum ex iustitiâ teneri voluntatem legendi, & laborandi habere, quoties religioni placuerit, expedienſque eſſe iudicauerit: obſtat, quia religio non poſſidet rationibus in ſui commodum, ſicut dominus poſſidet ſeruum, ſed in commodum ipſius religioſi, pro cuius vtilitate religio eſt inſtituta: idèque religioſus non tenetur ex iustitiâ, ſed ſolum ex obedientiâ, & religione eam voluntatem habere: ergo eam denegans iniuſtus religioſi non eſt, neque vllam reſtituendi obligationem contrahit, ergo neque tu contrahis dictæ denegationi cooperans. Quod adeo verum exiſtimat Suarez dicto cap. 3. num. 18. vt ſi religioſum volentem à religione exite coadiuues vim religioni inferendo, nulla lucta inde religioni ceſſantia tenens ſatisfacere; quia tu illius ceſſationis cauſa iniuſta non es, cum nullam iniuſtitiâ adæctus religioſi voluntatem committas, ex qua voluntate, & non aliunde religioni lucta illa prouenire debebat.

6. Nihilominus erit hæc factis probabilia ſunt, probabilis exiſtimo, te obligatum eſſe reſtituere lucta, quæ religioni ceſſant ob religioſi exitum. Quia negari non poteſt religionem ius habere iustitiâ ad retinendum ſecum religioſum ob traditionem ſui, quam in profeſſione religioſus religioni fecit: tradidit enim ſe religioni gubernandum, & regendum, ipſaque religio obligat illum in via domini regere, & gubernare. Ergo religioſus ſe ab hoc regimine contra voluntatem religionis ſubtrahens iniuſtus eſt: quippe ius iustitiæ religionis lædit: Ergo eandem iniuſtitiâ committis huic ſubtractioni cooperando. Ergo damnat inde religioni prouenientia, tam religioſus obedientiam fugiens, quam tu qui ad illius fugam cooperaris, reſtituere debetis. Neque obſtat obligationem non habere ius iustitiæ ad lucta temporalia, niſi ſuppoſita religioſi voluntate, quominus tam religioſus, quam tu teneamini ea reſtituere, ſi contra voluntatem religionis ceſſent; quia religio ius iustitiæ habet, vt ea ſibi lucta religioſus acquirat: habet enim ius iustitiæ regendi, & gubernandi religioſum in his, quæ religioſi ſpirituali ſaluti, & virtutis profeſſui expedientia eſſe iudicauerit: cum ergo religio iudicet expedienſ eſſe religioſo, vt lectioni, cathedræ, aliſque functionibus ſibi vtilibus incumbat, eaque non tam ob ſui temporalem vtilitatem, quam ob ſpiritualem religioſi præcipiat: ſanè contra iustitiâ peccat id regimen fugiens, & ad illius fugam cooperatur. Neque ab hac iniuſtitiâ excuſat, quod religio non poſſideat religioſum in ſui vtilitatem, ſed in vtilitatem religioſi: quia hoc ſolum probat non poſſe religionem præcipere quæ ſibi temporaliter vtilia ſunt: niſi religioſo præcipere vtiliora ſpiritualiter exiſtant, & ſuppoſita religioſi vtilitate ex iustitiâ præcipit: ac proinde præceptum omittens, & illius omiſſionem cauſans iniuſti ſunt, & reſtituere tenentur. Illud vero certum eſt ex hac reſtitutionis obligatione te obligatum non eſſe religionem ingredi loco illius, quem extraxiſti, eſto illum per vim, & fraudem extraxeris: quia ſtatutus religioſus eſt iura altioris ordinis & diſciplinæ, vt ob nullam cauſam contra voluntatem propriam aſſumendus ſit; ſi enim qui ſeruo fugam perſuaſit: imò qui illum occidit, non tenetur domino ſe in ſeruum tradere, à fortiori non tenetur qui religioſo fugam à religione perſuaſit. Neque item teneris alteri perſuadere religionis ingreſſum, vt ſic damnum religioni ex fugitiui religioſi abſentia compenſes: qui ſtatus religionis non eſt ob huiusmodi fines aſſumendus, ſed ob propriam cuiuſque perfectionem. Neque item teneris ex alienis bonis ſatisfactionem pro damno à te facto exhibere. Vide Suarez dicto tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 3. cap. 3. Petr. Nauar. lib. 2. de reſtitut. cap. 2. à num. 12. Leſſium lib. 2. de iuſt. cap. 8. dub. 3.

7. De penis verò cooperantium apoſtaſiæ nullæ ſunt iure communi late: at ſpectatis particularium religionum priuilegiis eſt excommunicatio reſeruata Pontifici ipſo facto ſuppoſita ab Innocentio IV. Leone X. & Iulio II. vt habetur

in libris Monumenta ordinum, conceſſ. 574. & 691. & in Compend. priuileg. mendicant. verbo apoſtaſia, §. 8. & in Compend. priuileg. Societ. Ieſu. eodem verbo apoſtaſia, §. 3. ibi: per priuilegium conceſſum Minoribus, noſtris ab ordine recedentes niſi poſt mandatum cuiuſvis ſuperioris eidem factum intra octo dies proximos ob obedientiam reciderint, excommunicatioſi late ſententiæ penam incurſurunt ſoli Summ. Pontifici reſeruatum, eidemque ſententiæ ſubiacent omnes qui iis auxilium, conſilium, vel fauorem præſtiterint, & §. 4. per priuilegium conceſſum Minoribus ab Innocentio IV. qui retinent noſtros ſine licentiâ recedentes ipſo facto ſum. excommunicati.

P V N C T V M XIX.

An religioſus profeſſus iuſtè à religione expelli poſſit: & ob quam cauſam.

S V M M A R I V M.

1. Plures doctores ſentiunt, non poſſe religioſum profeſſum à religione expelli. Et rationibus probatur.
2. Oppoſita ſententia iure, praxi, & ratione firmata reſiſtenda eſt.
3. Satisfit rationibus contrariis.
4. Doctrina Sylueſtri, & Armilla improbat.
5. Quæ ſit legitima cauſa, ob quam poſſit à religione expelli.
6. An punitionem debeat præcedere monitio, & qualis monitio requiratur.
7. Monitio regulariter neceſſaria eſt ſpectato iure communi. Secus ſpectatis religionum priuilegiis.
8. Quæ ſint graua delicta, ob quæ excludi à religione poſſit, arbitrio ſuperioris relinquuntur.
9. An tamen impedimentum quo cognito in religionem non admittitur, ſufficientem cauſam expulſioni præſtiſſimam aliqui. Contrarium reſoluitur.
10. In ſuperiore expellente poſſeſſus requiritur, qualem ſcilicet Generalis ex ſpeciali priuilegio, & ex aia commiſſione prouincialis habet.
11. Delictum, quod expulſionem meretur plene probandum eſt iuxta formam iudicialiam vniuſcuſque religionis.

NON deſuerunt DD. qui ſentirent non poſſe religioſum profeſſum à religione expelli, ſed debere in carcerem recludi; ibique pro qualitate delicti puniri: ſic docent Abbas, cap. cum ad monaſterium, num. 23. De ſtat. monaſt. Cardinal. Clemons. 1. §. quia vero, num. 5. q. 1. eod. tit. Graſſi 1. part. de eſſ. lib. 3. cap. 5. num. 145. & alij relati à Sanchez lib. 6. ſum. cap. 9. num. 2. Quam ſententiam approbant graues Doctores eo caſu quo religioſus expulſionem repugnet alienis eſſe paratum corrigi penamque debitam ſuſtinere: ſic Sylueſt. verb. religio 6. §. 17. Armilla eodem §. 17. Fundamentum huic ſententiæ deſumitur ex cap. fin. de regular. ubi præcipitur prælatiſ vt eiectos, & fugitiuos quarant, & in communem vitam reducant, & caſtigatos reducant: ſi religioſi ſtatuta non obſiterint. Quod ſi huic reductioni ſtatuta repugnent; iubet eos reduci in arcem cuſtodiam inſta monaſterium, vel proximè ad illud; vel ſi hoc fieri non poſſit abſque graui ſcandalo, in aliis eiudem religionis domibus, ibique neceſſaria ſubminiſtrari. Ex qua diſpoſitione ſic arguitur: Pontifex præcipit eiectos, & fugitiuos quarere, & ad communem vitam reducere, vel ſaltem ad arcem cuſtodiam, ne in perneciem ſuarum animarum vagentur. Ergo non cenſet à principio permitteſſos eſſe liberè vagari. Quod ſi dicas, illum textum loqui de iniuſte expulſis, vel ex defectu cauſæ, vel ex defectu poteſtatis dimittentis, vel quia in diſmiſſione ordo iudicis leuatus non fuit, quos reducere prælati tenentur, ſicut dixit Nauar. comm. de regular. m. 36. & lib. 3. conſil. 111. de regular. conſ. 51. alias 78. Azor. lib. 11. cap. 16. quaſt. 2. ſine, & cap. 17. quaſt. 2. obſtat, quia textus ſupponit aliquos eiectos non poſſe ſecundum regulam diſciplinam recipi, qui de iniuſte eiectis intelligi non poſſent, hi enim ſecundum regulam diſciplinam recipi debent. Si vero dicas cum Azor. 1. i. i. moral. lib. 2. c. 17. q. 1. & Sanchez lib. 6. ſum. c. 9. m. 8. hunc textum conſiderare abrogatum eſſe, tamen enim prælati annuatim religioſos fugitiuos, & eiectos quarant, nec reducant, nec repetunt, obſtat; quia fugitiuos velle querunt, reducant, & repetunt, quoties abſque graui religioſiſ iactura fieri poteſt, tamen annuatim non quarant; quia eorum inquisitionem non reputant neceſſariam. Ergo eorum ratione repetere, & reducere debent eiectos, ſi qui ſunt qui abſque graui incommodo reduci poſſunt. Ergo non ſunt à principio ciuendi: id ipſum confirmatur ex cap. impudicus, & cap. ſi quis ſacro 27. quaſt. 1. in quibus textibus impudicus & moniales iubentur in carceres detrudi, neque permiſſum à monaſterio expelli. Ratione vero probatur hæc ſententia.